

Adam Martín Skilton

LA TRAVESSIA INFINITA

LA HISTÒRIA REAL DE
FORTALESA I SUPERACIÓ
D'EN JERE MATEO

arallibres

Primera edició: maig del 2024

© Dels textos: Adam Martín Skilton, 2024
Drets d'edició negociats a través d'Asterisc Agents
© Jere Mateo

© D'aquesta edició:
Ara Llibres
Carrer del Perú, 186
08020 - Barcelona
www.arallibres.cat

Direcció editorial: Joan Carles Girbés
Edició: Gerard Espelt
Edició de taula i producció: Mar Meruelo
Correcció: Fotoletra
Disseny de coberta: Gemma Martínez Viura
Fotocomposició: Fotoletra
Imatges de l'interior cedides per l'autor
Impressió: Romanyà Valls

ISBN: 978-84-1173-070-9
Dipòsit legal: B 6273-2024

Tots els drets reservats als titulars del *copyright*.

*El meu cor romandrà on el meu cos no hi
podrà tornar mai més.*

JOHN FORBES, alpinista

*El pitjor i el millor dia de la teva vida, l'al-
bada és la mateixa.*

FERNANDO PARRADO,
supervivent de l'accident dels Andes

Tota frase comença per una lletra.

CARME

TAULA

0. SOBREVIVRE	11
1. COMA	15
2. PAPA	23
3. DESTÍ	31
4. LA FOTO MÉS CARA DEL MÓN	37
5. CHAMONIX	41
6. OLGA	49
7. TETE	59
8. OCEANS SEVEN	65
9. MORIR	69
10. TORNAR	73
11. POR	75

12. NEDAR AL MAR	77
13. MARIA	81
14. ORIGEN	89
15. PER QUÈ NEDO.....	93
16. L'HABITACIÓ FOSCA	97
17. FRED.....	103
18. WHATSAPP	121
19. REPTES (ALGUNS).....	131
20. LA NATACIÓ ADAPTADA	133
21. SEGONES PRIMERES VEGADES	143
22. COMPARTIR BRAÇADES.....	149
23. L'ACCIDENT	155
24. ERIC I PAUL.....	163
25. VIDA.....	169

0. SOBREVIURE

Em dic Jeremies Mateo, Jere per als amics i *Tete* per a la meva família i, durant uns dies, també per als professionals sanitaris que em van salvar la vida a l'hospital d'Annecy; de tant sentir el meu pare i les meves germanes dient-me Tete, es devien pensar que me'n deia. No els podia explicar que s'equivocaven, perquè estava intubat i en coma.

He nascut dues vegades i he mort un cop: el primer naixement va ser el 23 d'abril de 1982, a Granollers; el segon va ser als Alps, el 14 d'abril de 2015 i coincideix, també, amb la meva mort. El que no sé és què ve abans, si és primer la mort i després el naixement o si vaig morir després d'haver tornat a néixer, quan em vaig despertar del coma i vaig saber que potser havia mort en Salvi, el meu amic.

En Salvi i jo vam patir un accident mentre escalàvem el Mont Blanc du Tacul, un cim de 4.248 metres als Alps. «Un mosso mort i un altre en estat crític en un accident als Alps francesos», van dir els mitjans. En Salvi va morir a l'acte; jo, malgrat les greus lesions que vaig patir, vaig sobreviure.

Sobreviure. Quina paraula. «Romandre viu després de la mort d'un altre», diu el diccionari. I en aquesta definició tan breu i senzilla i en aquests quatre mots —*romandre, viu, mort i altre*— és on hi ha continguts tot el meu dolor, la meva ràbia,

impotència, frustració, culpa, pena; el material que alimenta els meus malsons a les nits, el llast que s'entesta a no deixar-me sortir del llit als matins.

Però també contenen la meva alegria, la vitalitat, l'optimisme, l'energia que alimenta cadascun dels dies que he (sobre) viscut d'aleshores ençà i que m'empeny a sortir de llit i a aprofitar cada segon i a plantejar-me reptes cada cop més grans nedant al mar. Quatre paraules en què conviuen en perfecta harmonia totes i cadascuna de les contradiccions amb què visc des que vaig tornar a néixer o vaig morir, no ho sé: en tot cas, i això sí que ho sé d'una manera devastadora i rotunda, des que va morir en Salvi.

No recordo res de l'accident: la meva memòria desapareix quan enfilàvem la plana nevada que ens duia al peu del cim i no torna fins molts dies després, quan em desperto del coma al llit d'un hospital, emboirat pels medicaments sense saber on soc i què hi faig allà i sense poder-ho preguntar perquè el meu cervell també s'ha oblidat de parlar.

Després de trenta-tres dies en dos hospitals a França i de diverses operacions en què van apedaçar-me com van poder, una ambulància em va portar fins a l'Institut Guttmann de Badalona, on durant onze mesos em van ensenyar a viure —o a conviure, això depèn de qui parli; jo trio viure— amb una discapacitat: primer vaig passar per una cadira de rodes, després per un caminador i ara necessito un bastó per mantenir l'equilibri i poder caminar. Duc una fèrula a la cama esquerra, porto una placa al genoll i una pròtesi al fèmur i el meu cervell ja no funciona com abans, però me'n surto prou bé. El que no va poder fer cap hospital és arreglar-me per dins perquè, com aquell puzle que tens a casa i que mai podràs completar, els faltava una peça que es va quedar als Alps per sempre.

Per fugir del tedi dels dies interminables al Guttmann, jo,

que era molt de muntanya i poc de mar, vaig començar a nedar. La Maria Folgado, l'entrenadora, va ignorar les meves queixes, em va llançar a l'aigua i al cap d'alguns mesos em va parlar de la natació adaptada. Em va engrescar tant que vaig començar a competir en piscina i després vaig ensopegar amb la natació d'aigües obertes i el mar em va atrapar.

Ara nedo distàncies llargues i faig reptes per fer visible la discapacitat i posar el meu granet de sorra per, encara que sigui de manera modesta, fer un món una mica millor. Però hi ha una raó més profunda, més íntima i més poderosa que m'obliga a nedar vint, trenta o quaranta quilòmetres al mar, i és una raó que pot semblar contradictòria: no nedo per fugir del que va passar, més aviat al contrari; nedo cap a l'accident, nedo cap a en Salvi, nedo cap a aquell sentiment impossible de descriure quan el teu amic ha mort i tu has sobreviscut, perquè conté massa contradiccions; nedo cap al dolor i cap a la culpa, cap a la mort i la vida, nedo cap a un país assolellat i bonic que de tant en tant té tempestes, o cap a un país ple de núvols grisos i lleig on de tant en tant hi surt el sol. No ho sé. Nedo perquè el que de vegades és un llast a terra, al mar és un motor que m'impulsa i m'ajuda a avançar, braçada a braçada.

Aquest llibre parla de tot això.

Centre Natació Mataró, 24 de juliol de 2023, 12.00

Adam: Espero que la bateria aguanti, perquè m'he deixat la bateria extra i no tinc piles. Comencem. Explica'm on som, ara mateix?

Jere: Ara som a la terrassa del Centre Natació Mataró, al costat del mar. És curiós perquè fa anys a mi el mar no m'agrada, i ara podria dir que aquest club i aquesta platja són casa meva.

Adam: Passes moltes hores aquí, oi?

Jere: Déu-n'hi-do, déu-n'hi-do. Entre els entrenaments, el gimnàs i tot plegat, sí, moltes hores.

Adam: Em deies que avui ha estat un entrenament fluixet. Al mar. Hi havia meduses?

Jere: Veus aquelles boies? Entre les boies verdes i les vermelles hi devia haver unes quaranta o cinquanta meduses. Hi ha hagut un moment que he *apretat* el cul i he tirat endavant.

Adam: Ara t'estàs preparant per fer un dels reptes que t'has proposat aquest any, que és nedar el canal Mallorca-Menorca. Quanta distància és?

Jere: D'un punt a l'altre punt són uns trenta-vuit quilòmetres, però al mar obert sempre n'acabes fent més pels corrents i tal. Crec que no en farem menys de quaranta. Jo, amb quaranta o quaranta-un estaria molt content.

Adam: Però, a veure, després de tot el que t'ha passat, com se't fica al cap nedar quaranta quilòmetres al mar?

Jere: La història és llarga.

Adam: Tenim temps.

Jere: Escolta, avui tiraré de manera desordenada... És que tinc la sensació que tot serà molt caòtic i...

Adam: Jo hi posaré ordre després, no et preocupis. Prefereixo que flueixi.

1. COMA

Un coma real no s'assembla gens als que veiem a les pel·lícules.

Quan tens un accident tan greu com el que vaig tenir jo, el cos reacciona reduint al mínim indispensable les funcions corporals i tots els recursos disponibles es destinen a sobreviure. Un coma és això, una mesura desesperada, el cos jugant-se-la, apostant-ho tot a una sola carta i posant-se al límit de la mort per poder sobreviure.

Ara lluito per sobreviure, però fa només unes hores em sentia més viu que mai. Escalava una paret de gel amb en Salvi, clavant el piolet i els grampons amb cura però amb determinació per no relliscar, vigoritzat per l'aire fred de la muntanya que m'entrava als pulmons, convençut que els moments perfectes existeixen i que n'estava vivint un, feliç perquè els músculs es queixen per l'esforç però amb la convicció que mai un dolor ha sigut tan dolç ni ha tingut tant de sentit; sota l'anorac i les capes de roba batejava un cos jove, fort, viu.

I ara, unes hores després, estic en coma i el meu cos jove, fort i viu depèn d'una màquina, o més, i respira amb dificultat l'aire climatitzat d'una unitat de cures intensives d'un hospital d'Annecy.

Ara mateix soc poca cosa. He quedat reduït a una línia dèbil i irregular dibuixada en la pantalla d'un electrocardiògraf, soc un informe mèdic llarg i complicat, una urgència, un cú-

mul d'ossos trencats, de teixits esquinçats i de ferides obertes, poc més que un tros de carn buidat de sang que s'aferra a la vida. Els grampons i el piolet que m'afirmaven al gel ja no em serveixen, ara només em sostenen un grapat de processos electroquímics tan essencials, tan bàsics, que no deu haver-hi gaire diferències entre jo i una simple medusa. Si el meu cervell no estigués en mode supervivència i pogués pensar, potser reflexionaria sobre la fragilitat de la vida, la rapidesa amb què el cel pot esdevenir un infern, la felicitat, dolor, la companyia, solitud; encara no ho sé, però d'aquí a uns dies, quan em desperti definitivament del coma i recordi com parlar, faré la pregunta més dolorosa i terrible que hagi pogut fer mai, una pregunta que cap de les persones que estimo sabrà com contestar sense fer-me mal, perquè la resposta em definirà per sempre més i em farà un forat a dins tan gran i tan fondo que, com les meves lesions físiques, mai no es curarà del tot i que m'acompanyarà per sempre. Aquesta és la pregunta terrible: on és, en Salvi?

Un coma real no s'assembla gens als de les pel·lícules, no és un moment de desconexió on tu estàs tranquil estirat al llit. No.

Se suposa que quan una persona està en coma està totalment inconscient i no respon a ordres, al dolor ni a cap mena d'estímul, almenys això és el que es creu; els que hem estat en coma sabem que això és una veritat a mitges i que no és exactament així, al menys quan el coma és induït.

De vegades són els propis metges qui indueixen el coma; a mi me'l van induir, suposo, per la pèrdua massiva de sang de la ferida de la cama esquerra —allà on el fèmur es va fer miques després d'esclatar contra el maluc—, per la gravetat de les lesions —si hagués estat conscient, el dolor hauria estat insupor-

table— i, sobretot, pel traumatisme cranioencefàlic que em vaig fer en colpejar el cap contra una roca mentre rodava 100 o 150 metres muntanya avall.

Cent o cent cinquanta metres? Aquesta és una altra pregunta que em tortura. Per què la distància és important? Perquè determina les nostres posicions a la muntanya, el lloc on hi havia en Salvi i el lloc on era jo. I si era jo qui estava cinquanta metres més amunt, obrint camí, és molt probable que fos jo qui va relliscar i qui va arrossegar en Salvi muntanya avall. Cent o cent cinquanta? Si són cent cinquanta, potser soc responsable de la mort del meu amic.

Quan estàs en coma, de vegades els músculs es mouen de manera espontània. També se t'arrufen les celles, plores, rius i obres els ulls en resposta a algun estímul extern i els familiars que t'acompanyen solen interpretar tot això com un senyal que millores i que encara hi ha esperança. Però si n'hi ha, d'esperança, és en un altre lloc, perquè al darrere de cadascun d'aquests gestos no hi ha res, tu no hi ets, la teva consciència està atrapada sota una allau de medicaments que et mantenen viu però que et converteixen en un vegetal, en una planta escapçada que intenta fer créixer noves arrels per arrapar-se a la vida.

Per induir-te el coma fan servir un còctel de medicaments sedants, hipnòtics, ansiolítics, amnèsics, antiepilèptics, relaxants musculars... No cal dir que tot això pot tenir efectes secundaris greus, però quan està en joc la teva vida no hi ha cap altra alternativa possible: o et converteixen en un vegetal de manera controlada durant un temps o corres el risc de ser-ho per sempre. La clau, suposo, està a aconseguir una sedació prou profunda com per ajudar la recuperació però no tan profunda com per causar danys que puguin ser irreversibles.

L'equilibri entre els diferents fàrmacs i les dosis de cadascun es decideixen dia a dia, en funció de les reaccions del pacient i de molts paràmetres mèdics que no puc explicar perquè se m'escapen. Com que cada dia és diferent, el teu nivell de consciència va canviant, com canvien les onades del mar segons el vent, la profunditat de l'aigua, els corrents o el relleu del fons. En funció d'això, el teu cervell interpreta els estímuls externs d'una manera o d'una altra: una veu, un contacte físic, el soroll sibilant que fa el flux d'aire entrant i sortint a través del tub endotraqueal, els xiulets dels monitors de les màquines que et mantenen amb vida i que posaven tan nerviosa la meva germana. De vegades les onades s'empassen aquests estímuls i els arrossegueu al fons del mar sense deixar-ne cap rastre, però, de tant en tant, l'estímul es queda una estona flotant a la superfície abans de desaparèixer i el cervell, aquell cervell alentit i desconcertat pel trauma, pel xoc i pels medicaments, es munta una pel·lícula absolutament delirant. No soc l'únic que ho explica.

Fa uns anys, em vaig emocionar llegint una entrevista amb l'actor Jordi Sánchez, el Lopes de *Plats bruts*. Sánchez, com tants altres, es va contagiar de covid i va tenir febre durant vuit dies seguits. El novè dia, preocupat pel seu estat de salut, se'n va anar a l'hospital i li van dir una cosa que li canviaria la vida per sempre: «Truca a la teva família perquè t'hem d'intubar».

En Jordi Sánchez va estar vint-i-tres dies en coma induït per una pneumònia. Quan el sento parlar del que va experimentar durant aquells dies m'hi sento totalment identificat: diu que va tenir al·lucinacions, fins al punt que, quan es va despertar, es pensava que era a Colòmbia. Però aquesta no va ser la pitjor: va somiar, amb tota mena de detalls, que anava a l'enterrament de l'Arnau, el seu fill, i quan es va despertar estava absolutament convençut que era mort: pensava en les co-

ses que hauria volgut dir-li i no li va dir mai, en tot allò que els havia quedat per fer... Quan li van dir que era viu, es va a posar a plorar. «La vida és molt fràgil» —deia a l'entrevista— «un dia estàs rodant una sèrie i l'altre no pots ni caminar». L'entenc perfectament: un dia estàs escalant als Alps amb el teu amic i l'altre vas en cadira de rodes i et preguntes si has arrossegat el teu amic a la seva mort.

Un altre actor, l'Antonio Resines, també en coma induït durant gairebé un mes per una pneumònia per covid, explicava les seves al·lucinacions durant aquest temps. S'imaginava que era un agent doble que havia d'ajudar la família reial britànica. Els dolents el perseguïen per matar-lo, a ell i la seva família, però sempre aconseguia escapolir-se'n. Com que podia viatjar en el temps —recordem que és un somni estant en coma—, anava al passat per reunir-se amb Hitler, Mussolini i Franco i demanava a Hitler que no envaís Polònia, però no se'n sortia. Quan tornava al present, torturat pel seu fracàs amb Hitler i esgotat per les persecucions, es rendia i demanava als seus seguidors que el matessin d'una vegada. Però, de cop i volta, en un gir de guió inesperat, recuperava les forces.

Les històries que expliquen en Sánchez i en Resines sobre les seves al·lucinacions s'assemblen molt a les meves. Suposo que tens el cervell en alerta perquè la teva vida està en risc permanentment i, per tant, tot el que vius, tot el que sents, tot el que experimentes passa per aquest filtre; tens una sensació d'angoixa permanent i no de somni tranquil com se sol pensar.

Quan era mosso d'esquadra treballava a la unitat d'investigació i alguna vegada havia fet de paisà a prop d'algun grup sospitós. Una de les paranoïes que el meu cervell es va inventar era que jo estava fent una investigació conjunta amb la Guàrdia Civil. En l'al·lucinació que tenia, estàvem infiltrats en un bar juntament amb dos membres de la Guàrdia Civil: un capi-

tà i una noia que a mi m'agradava. De cop i volta, un paio abaixava la persiana del local per tancar-nos dins i jo em girava cap als meus companys i cridava: «Ens han cremat!», que en l'argot policial vol dir que t'han descobert. «Tenim un problema», deia, «perquè ens fotran un gec d'hòsties o pitjor, ens mataran». Llavors el capità m'agafava el braç i em deia «Ya está, tranquilo, no pasa nada, tu tranquilo».

Molt temps després, a casa, hem parlat amb la meva família dels primers dies del meu ingrés a Annecy i del coma. En parlem sovint perquè, tot i que jo ho he superat, a casa meva encara queda un cert trauma latent amb l'accident. Jo volia saber més detalls del coma perquè, és clar, els meus records eren confusos i molt poc coherents. Em van explicar que, de tant en tant, quan m'agitava, intentava arrencar-me els tubs i treure'm totes les sondes.

—I vosaltres què fèieu?

—Si hi havia la infermera, et lligaven i ja està. I si no, —deia la meva dona— el teu pare i jo t'intentàvem calmar. Ell t'agafava del braç i et deia «Ya está, tranquilo, no pasa nada, tu tranquilo».

Ho explico i se'm posa la pell de gallina.

Granollers, casa d'en Jere i l'Olga, 15 de setembre de 2023,
11.00

Adam: Teniu dos fills, oi?

Jere: Sí. En Jan i en Guiu. En Jan és el gran. Va néixer el 21 de setembre de 2018; en Guiu, el 5 d'octubre de 2020.

Adam: Ser pare també et deu haver canviat la vida, no?

Jere: Sí, és clar, molt. Mira, quan vaig tenir el Jan als braços, el primer pensament que vaig tenir va ser: «Que bonic que ets, mare meva»; i el segon va ser: «Hòstia, Salvi, això no ho podràs sentir mai».

Ara que soc pare, penso en la meva mare i en el meu pare. El meu pare anant a França, al cotxe, pensant: «Potser he perdut el meu fill». I no el meu fill de 40 anys, sinó aquell nen que vaig ensenyar a caminar. Aquell nen que abraçava quan li feia mal la panxa i l'ajudava a dormir. Aquell nen que m'explicava les seves pors, com fan ara els meus fills a mi. I pensava: «Hòstia puta, *tio*. El que els has fet passar».

Abans de l'accident pensava que la meva vida només m'importava a mi, que el que feia no importava a ningú i que qualsevol cosa que em passés era el meu problema. Era així d'egoista. L'accident em va fer obrir els ulls.

Adam: I ser pare no ha fet que apareguin pors que abans no tenies?

Jere: Totalment. Després t'ho explico, les pors que tinc amb ells, però suposo que són les pors que té qualsevol pare, potser accentuades per la meva situació. El que em fa por ara és com serà la meva vellesa, saps? No sé com estaré quan tingui cinquanta o seixanta anys. Em preocupa molt.

Adam: Ara m'has fet mal, que tinc cinquanta anys i no és vellesa.

Jere: Hahaha! Tens raó.

Adam: Però no acabo d'entendre què vols dir i quina relació té amb els teus fills.

Jere: Veig els meus fills i jo no voldria mai ser una càrrega, ni vull que els meus fills em vegin dèbil.

Adam: Dèbil?

Jere: No parlo de no poder caminar, això no és ser dèbil. No tenir memòria no vol dir ser dèbil. Ser dèbil vol dir haver de necessitar físicament i emocionalment els altres. Per a mi, això és la debilitat. Tu pots tenir una tetraplegia i que el teu cervell estigui bé i emocionalment estable. Necessites ajuda per fer moltes coses, és clar, però tu ets suficient com a persona.

Adam: I què et fa por?

Jere: Que el meu dia a dia em porti a una dependència emocional dels altres. Això em fa patir.